

JOUR2529, seminar torsdag, gruppe 2

The Great Global Warming Swindle

Oppgave: Gjør en analyse av hvordan filmskaperne gjør bruk av ethos, pathos og logos-apell gjennom verbale og visuelle virkemidler. Hva er filmens tese og argumentasjon? Hvordan er den disponert?

Filmens tese, argumentasjon og disposisjon

The Great Global Warming Swindle er, som alle seminardeltagerne sikker har forstått, en svært kontroversiell film. I en tid med ekstrem oppmerksomhet mot følgende av menneskeskapte endringer i klima, setter filmen seg fore å bevise nettopp det motsatte: Den globale oppvarmingen er ikke menneskeskapt, følgelig kan vi mennesker heller ikke gjøre noen forskjell til det bedre.

Filmen er laget av den britiske TV-produsenten Martin Durkheim, og ble vist på Britiske Channel 4, som sammen med ITV er de største kommersielle TV-kanalene i Storbritannia. Som DVD kom filmen ut nylig, og det i følge filmskaperne selv til stor motstand fra forskere og miljøorganisasjoner.

Som vi kommer tilbake til senere i oppgaven gir filmen et faglig seriøst inntrykk. Forskere fra kjente universitet og andre personligheter med faglig tyngde intervjues. Flere av de intervjuede har i etterkant tatt avstand fra filmens innhold, eller sagt seg feilsitert. Likevel, filmen gjør sitt for å etterlate et inntrykk av at teorien om den menneskeskapte global oppvarming er ren løgn og vår tids største "scam".

Filmens argumentasjon er disponert i fire hovedbolker. I hver bolk presenteres alternative forskningsresultater, informasjon og perspektiver til de etablerte og av folk flest aksepterte holdninger og teorier til global oppvarming.

Først presenteres svakheter i teorien om global oppvarming generelt, med et særlig fokus på det filmskaperne mener er vitenskapelig motsetninger i datamaterialet. Deretter påstås det at den etablerte vitenskapelige konsensus rundt global oppvarming er en milliardindustri, drevet frem av politiske, ideologiske og økonomiske årsaker. Filmskaperne tar så på seg oppdraget med å motbevise den etablerte vitenskapelige konsensus. Avslutningsvis sies det at den etablerte posisjon og praksis rundt klimaendringene dreper den afrikanske drømmen om utvikling.

Videre i presentasjonen vil vi først ta for oss en identifisering og en analyse av ethos, pathos og logos med fokus på det verbale, deretter med fokus på det visuelle, før vi ser nærmere oppbygging og tap ethos, i kombinasjon med utvalgte sterke pathos-grep. Filmen sklir for øvrig rett inn i den etablerte dokumentarfilmsjangeren, ala NRK Brennpunkt og Dokument 2, spekket med sjangertypiske virkemidler.

Identifisering og analyse av ethos, pathos og logos med fokus på det verbale

Først en avklaring av de ulike begrepene med fokus på ethosbegrepet. Uten ethos ingen troverdighet, uten troverdighet ingen påvirkningsmulighet. Det blir derfor viktig å etablere dette i enhver retorisk situasjon. Men i ethosbegrepet ligger det flere dimensjoner. Det er ikke bare snakk om en type ethos. I den klassiske retorikken opererer man med tre typer av ethos:

Ethos knyttet til forstandighet/klokskap(froensis).

Ethos i form av god karakter/dyd(arete).

Ethos som velvilje/intensjon(eunoia).

I en retorisk situasjon vil man ha en oppfatning om avsenderens troverdighet på forhånd, en troverdighet som kan svekkes eller styrkes i den retoriske situasjonen. En ethos som kan svekkes eller styrkes gjennom argumentasjonen eller logos. Logos og ethos påvirker hverandre gjensidig. De er en del av den samme pakka. Mens pathos er den delen av retorikken som skal sette følelser i sving.

Alle disse tre elementene er til stede i dokumentaren *The Great Global Warming Swindle*. I og med at denne er en fjernsynsdokumentar er både visuelle og verbale virkemidler til stede. Denne multimediale virkelighet som fjernsynet representerer gjør at det er vanskelig å splitte de opp fordi de er ment å fungere sammen, de er en del av en pakke. Men her gjøres et forsøk på det. Denne delen her vil omtale de verbale virkemidlene som er til stede i filmen. Det første man gjør er å etablere en pathos, de følelsene man vil at seeren skal ha med seg gjennom hele programmet. En følelse av at de er blitt lurt av *the establishment*, de er blitt foret med løgner. Den frykten de har er ikke reell.

Filmen åpner med utsagn av denne typen: THE ICE IS MELTING, THE SEA IS RISING, HURRICANES ARE BLOWING, AND IT'S ALL YOUR FAULT. SCARED? DON'T BE. IT'S NOT TRUE.

I hvilken grad disse utsagnene skal defineres som et verbalt virkemiddel eller et visuelt virkemiddel kan diskuteres i og med at de fremtrer som tekst og derfor også kan fremtre som et visuelt virkemiddel også. Her velger jeg å tolke det som et verbalt virkemiddel. Dette er ikke argumentative utsagn. Dette er utsagn som spiller folks frykt og skyldfølelse. Disse utsagnene følges opp av nye utsagn i form av korte ytringer fra ulike personer. Utsagn som er korte og poengterte og som skal lede opp til det som er filmens hovedtese. Klimaendringene er ikke menneskeskapt, og de er ikke resultat av økt CO2 i atmosfæren. Vi er alle blitt fortalt en løgn. Utsagnsmessig befinner vi oss fremdeles på pathosnivå. Oppmerksomheten er vekket, nå skal troverdigheten på plass. Fra nå av og utover preges filmen av en argumentasjonsrekke som både trekker på ethosdimensjonen og logosdimensjonene. Troverdighetene etableres ved at vi blir presentert

for fagfolk. De er professorer ved anerkjente universiteter, de er blitt hedret for sitt arbeid. Det stilles ingen spørsmål ved deres kredibilitet. Rent verbalt etableres det en troverdighet basert på kunnskap. De vet hva de snakker om.

Denne innledende troverdighet må befestes ved en argumentasjonsrekke som er troverdig. Man går ut ifra et postulat som alle kan enes om: Vi lever i en tid med global oppvarming. Det bestrides ikke. Et annet faktum som alle kan enes om er at jorda har gjennomlevd tider med både global oppvarming og istid. Det spørsmålet de da stiller er hva gjør vår tid så annerledes. Er ikke vår tids klimaendring bare et resultat av naturlige svingninger som har lite med CO2 innholdet å gjøre. Man legger fram fakta som teknisk sett er sanne. Et eksempel på det er å minimalisere betydningen av CO2 innholdet ved å si at innholdet av CO2 i atmosfæren er minimal, derfor vil en økning av CO2 ikke ha betydning fordi den er en insignifikant bestanddel. Her kobler man opp til en konnotasjon av ordet liten. Er det lite av noe vil det eller ikke spille noen rolle. I og for seg en logisk argumentasjon, men ikke nødvendigvis sann.

Identifisering og analyse av ethos, pathos og logos med fokus på det visuelle

Dette er bare noen få eksempler på visuelle virkemidler i dokumentaren, men vi velger å fremheve disse, da vi tror at de er de viktigste. Vi kommer til å utdype og fortelle mer under presentasjonen.

Ethos: Personene som blir intervjuet i dokumentaren intervjues i en setting som kan synes å styrke inntrykket av at de besitter kunnskap og bør lyttes til. De blir intervjuet på i sitt kontor og foran store bokhyller. Det er også eksempler på at bunker med bøker har blitt plassert ved siden av intervjuobjektet, for eksempel i vinduskarmen, uten at resten av settingen antyder at personen befinner seg på en arbeidsplass. Dette som virkemiddel, kan brukes for å forsterke intervjuobjektens ethos, og dermed også tyngden i argumentene.

Pathos: Det klippes stadig inn bilder av flodbølger, storm, ismasser som deles osv, samtidig som det prates om nettopp disse temaene. Dette forsterker følelsene, i disse eksemplene frykt/redsel, hos tilhørerne.

Logos: Bruken av grafer og illustrasjoner er eksempler på hvordan de visuelle virkemidlene kan spille på logos. Grafene gjør at vi lettere kan forstå argumentene mot sammenhengen mellom CO2 og temperatur, det samme med illustrasjonene av prosessene det prates om i dokumentaren.

Oppbygging og tap ethos, i kombinasjon med sterke pathos-grep

Vi synes filmen har høy troverdighet (ethos) om man ser på kompetanse/ bakgrunn til de som er med (i alle

fall slik de blir presentert i filmen). De fleste er forskere (hovedsaklig professorer) innen fagområder (meteorologi, fysikk, miljø osv.) som er relevante for filmens tema. To professorer er også ansatt ved M.I.T. som i kåringer over verdens beste universiteter har kommet blant de fem beste. Andre som deltar i filmen er forfattere, redaktører, forskere, en var medgrunnlegger av Greenpeace og en er ansatt ved NASA.

De fleste vil nok være enige om at filmes tese er kontroversiell. Når flere forskere kommer med et kontroversielt budskap kan det tenkes at mange vil føle det som om det de sier er ”det riktige”: At disse forskerne ofrer så mye ved å være med i programmet at de risikerer å bli fryst ut fra ”det gode selskap”. Man kan få en følelse av at de ofrer seg for at sannheten skal komme fram. Dette vil kunne øke troverdigheten.

Hva slags inntrykk får man av de som er med i filmen? Noen kan virke lite nyanserte. Er lite ærbødige overfor miljøforskere som står for et annet syn: Andre miljøforskere blir framstilt som svindlere – de er en del av en industri som sikrer seg selv arbeidsplasser ved å spille på folks frykt for klimaendringer.

De fleste som er med i filmen virker dessuten ganske energiske og engasjerte. De har dessuten stort sett flytende framstillinger, og virker lite foplende og usikre. De er gode selgere på godt og vondt. På den ene siden kan vi mottagerne få inntrykk av at det ikke er tvil om at det er de som har rett, siden de framstiller alt så klart og selvfølgelig. Men samtidig kan dette også sees på som et tegn på uærlighet – man kan få en følelse av at de skjuler noe. ”Det kan vel ikke være så enkelt og unyansert?”. Som Kjeldsen skriver: ”De færreste har tillitt til flinke selgere”.

Har avsenderen sin ethos endret seg? Med bakgrunn i hva vi har lest om filmen i ettertid kan man si at avsenderens ethos har endret seg. Mange har, ikke overraskende, kommet med mye kritikk av filmen. Men den kritikken som kanskje særlig svekker troverdigheten til filmen er kritikk som har kommet fra ”egne rekker”. I følge Wikipedia er en av de som deltok i programmet, Carl Wunch, ved M.I.T., sterkt uenig i konklusjonene i filmen, han føler seg misbrukt. Friis- Christensen ved universitetet i København har sagt at resultatene hans ble misbrukt i programmet. Fredrick Singer og Tim Ball sto dessuten oppført med uriktige stilinger i filmen.

Dessuten har det blitt hevdet at åtte av de medvirkende forskerne er knyttet til amerikanske ny-konservative og tenketanker på høyresiden, som mange har mottatt titalls millioner dollar fra Exxon. Miljø-journalist Andrew Rowell har dessuten hevdet at Frederic Singer har jobbet for blant annet Exxon og Shell. Slik informasjon som kommer i ettertid vil kunne føre til at troverdigheten endrer seg. Selv om ikke alt

nødvendigvis er sant, vil det kunne ”hefte noe” ved filmen.

Den delen av filmen hvor Afrika bringes inn appellerer nok mest til følelsene (pathos). Der blir det framstilt slik at Afrika blir holdt nede, fordi de ikke får ta del i industrialiseringen (”killing the African dream of development”). Det blir også vist hvilke problemer som kan følge av å bruke solenergi (sykehuseksemplet). Det kan virke som om filmskaperen ønsker å styrke sin sak ved å fremkalle medfølelse og samvittighet i oss (filmskaperen tar vel her i bruk et virkemiddel som miljøvernorganisasjoner ofte bruker). En slik prioritering kan også øke troverdigheten (ethos), da man får inntrykk av at filmen har et solidarisk perspektiv. Dessuten kan man tenke seg at en del vil rette irritasjon mot miljøvernorganisasjoner og mange miljøforskere: I filmen dannes det et bilde av at miljøvernere er egoistiske som tenker mest på seg selv og egen karriere, og ikke på den vanskelige situasjonen mange underutviklede land befinner seg i.

Men samtidig vil det nok hos mange framkalle en følelse av at filmskaperen bruker Afrika som et retorisk knep for å selge sitt budskap. Dette vil kunne føre til at den mister troverdighet (ethos).

Siden filmens tese er kontroversiell kan man undre seg på hvorfor filmen legger an en tone som er så avvisende og arrogant overfor den miljøforskningen vi som regel får presentert (som legger mer vekt på menneskelig påvirkning). Vi tror kanskje dette grepet kan slå begge veier. Det kan virke frastøtende, da det kolliderer fullstendig med den oppfatningen mange har hatt over lang tid. Andre igjen vil kanskje kjøpe budskapet med en gang.

Noen vil nok også sitte igjen med en irritasjon rettet mot miljøvernorganisasjoner som for eksempel har fått de til å kjøpe el-bil, og påvirket dem til å droppe den planlagte jorda-rundt-reisen med fly. Der de fleste miljøorganisasjoner spiller på frykt for klimaendringene, formaner heller denne filmen til at man kan slappe av og ”nyte livet”.

I forhold til logos ser vi gjennom hele filmen at forskerne tar for seg argumenter som er mye brukt som de mener er feil, og kommer med alternative forklaringer. Det blir også vist grafer og modeller som støtter opp under synet. Dette er noe som kan føre til økt troverdighet. Men i ettertid har det kommet fram at det var en feil ved en av grafene, noe som ikke akkurat øker troverdigheten.

Kilder

The Great Global Warming Swindle

HYPERLINK "<http://www.greatglobalwarmingswindle.co.uk/>" <http://>

www.greatglobalwarmingswindle.co.uk/

HYPERLINK "http://www.channel4.com/science/microsites/G/great_global_warming_swindle/index.html" http://www.channel4.com/science/microsites/G/great_global_warming_swindle/index.html

HYPERLINK "http://en.wikipedia.org/wiki/The_Great_Global_Warming_Swindle" http://en.wikipedia.org/wiki/The_Great_Global_Warming_Swindle

HYPERLINK "http://www.medialens.org/alerts/07/0313pure_propaganda_the.php" http://www.medialens.org/alerts/07/0313pure_propaganda_the.php

Jens Kjeldsen: Retorikk i vår tid. En innføring i moderne retorisk teori, 2006 (2004). Spartacus forlag.

Øyvind Andersen: I retorikkens hage, 1995. Universitetsforlaget.

Gruppe 2 - The Great Global Warming Swindle